

УДК 347.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.1.34>

ДОВІРЧА ВЛАСНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Ільченко Г.О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: 0000-0003-1996-7062

Назарова Ж.С.,

здобувачка 2 курсу факультету міжнародної торгівлі та права,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: 0009-0003-1709-4365

Ільченко Г.О., Назарова Ж.С. Довірча власність в Україні: проблеми правового регулювання.

У статті розглядається інститут довірчої власності в Україні, який є відносно новим явищем для національної правової системи та досі викликає чимало дискусій. Актуальність теми зумовлена тим, що у світовій практиці довірча власність використовується як один з способів забезпечення виконання зобов'язань, який дозволяє поєднати інтереси кредитора і боржника, забезпечити стабільність майнового обороту та підвищити рівень довіри між учасниками цивільних відносин. При цьому довірча власність розглядається не лише як механізм забезпечення виконання зобов'язань, а й як самостійний різновид права власності, при якому права на майно розділяються між довірчим власником і бенефіціаром, що дозволяє забезпечити ефективне управління майном, захист інтересів усіх учасників відносин та гнучке розпорядження майновими правами. В Україні ж правове регулювання цього інституту є неповним і неоднозначним, що зумовлює труднощі в його практичному застосуванні. Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що чинне законодавство не містить достатньо чітких правил щодо правової природи довірчої власності, порядку її виникнення та припинення. Для перевірки цієї гіпотези використано комплексний підхід: аналіз положень Цивільного кодексу України, наукових статей, а також порівняльно-правове дослідження досвіду європейських держав та англо-саксонської правової системи. Застосування системного, логіко-правового та історико-правового методів дало змогу визначити основні проблеми регулювання й окреслити напрями їх вирішення. Результати дослідження показали, що довірча власність в Україні має значний потенціал, проте для її ефективного використання необхідне уточнення законодавчої бази, запровадження гарантій захисту прав учасників та гармонізація з європейськими стандартами. Зроблено висновок, що в процесі рекодифікації ЦК України потрібно врахувати зарубіжні підходи до розуміння та застосування інституту довірчої власності, щоб уникнути колізій.

Ключові слова: право власності, довірча власність, довірчий власник, бенефіціар, управління майном, рекодифікація ЦК України.

Ilichenko H.O. Nazarova Z.S. Trust ownership in Ukraine: problems of legal regulation.

The article examines the institution of trust ownership in Ukraine, which remains a relatively new phenomenon for the national legal system and continues to provoke considerable debate among scholars and practitioners. The relevance of the study is explained by the fact that in international practice trust ownership serves as one of the key legal instruments for securing obligations, enabling a balance between the interests of creditors and debtors, ensuring stability in property turnover, and increasing trust between participants of civil relations. At the same time, trust ownership is considered not only as a mechanism for securing the performance of obligations but also as an independent type of property right, in which the rights to the property are divided between the trustee and the beneficiary, allowing for effective management of the property, protection of the interests of all parties involved, and flexible disposition of property rights. In Ukraine, however, the legal regulation of this institution is incomplete and ambiguous, which creates significant difficulties in practice. The hypothesis of the research suggests that the current Ukrainian legislation does not provide sufficiently clear rules regarding the legal nature of trust ownership, the procedure of its creation and termination. To test this hypothesis, a comprehensive methodological approach was applied, including the analysis of the Civil Code of Ukraine, scientific articles and a comparative legal study of European and common law

legal systems. The use of systemic, logical-legal, and historical-legal methods made it possible to identify the main shortcomings of regulation and propose possible solutions. The results demonstrate that trust ownership in Ukraine possesses significant potential, but for its effective implementation, the legislative framework must be improved, with clear guarantees for the protection of both creditors' and debtors' rights, and harmonization with European legal standards. It was concluded that in the process of recodifying the Civil Code of Ukraine, foreign approaches to the understanding and application of the trust ownership institution should be taken into account in order to avoid legal conflicts.

Key words: property rights, trust ownership, trustee, beneficiary, property management, recodification of the Civil Code of Ukraine.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку цивільного права в Україні пов'язані з пошуком ефективних правових механізмів, здатних забезпечити належне виконання зобов'язань і водночас захистити інтереси як кредиторів, так і боржників. Одним із таких механізмів є довірча власність, яка у світовій практиці вважається дієвим способом регулювання майнових відносин. Її поява в українському законодавстві стала відповіддю на потребу у створенні нових інструментів правового регулювання, однак сьогодні довірча власність все ще перебуває на етапі адаптації до особливостей української правової системи, що зумовлює численні теоретичні дискусії та труднощі у застосуванні. Проблема полягає в тому, що чинні норми не дають чіткого розуміння правової природи цього інституту, меж його застосування та того, що довірча власність є не лише механізмом забезпечення зобов'язань, а й самостійним видом права власності, який передбачає розподіл прав на майно між довірчою особою та бенефіціаром.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що довірча власність в Україні є перспективним інститутом, однак чинне законодавство не забезпечує достатньої визначеності для його ефективного застосування. А з внесенням змін у 2019 році до ЦК України і визначенням довірчої власності, як одного із способів забезпечення зобов'язань, ще більше віддалило роль та значення довірчої власності в Україні від її розуміння та практики застосування в країнах англо-саксонської правової системи.

Метою дослідження є з'ясування проблем правового регулювання довірчої власності в Україні та напрацювання пропозицій щодо їх вирішення. Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких завдань: дослідити історію становлення інституту, проаналізувати чинні норми Цивільного кодексу України, проекти змін до нього в контексті рекодифікації та судову практику.

Стан опрацювання проблематики. Варто зазначити, що в Україні вивчення питань довірчої власності здійснювали І.В. Венедіктова [1], К.Г. Некіт [2], В.В. Дектярьов [3] та інші. Питання зарубіжного досвіду функціонування інституту довірчої власності досліджували Саймон Дуглас та Антонія Леярд [4], Хуей Цзинг [5], Х.Р. Сіткофт [6]. Однак наявні дослідження не повною мірою охоплюють усі аспекти правового регулювання довірчої власності в Україні, зокрема її правової природи, порядку виникнення та припинення, а також співвідношення із заставою та іншими речово-правовими механізмами.

Водночас залишається невирішеним питання про належне законодавче врегулювання довірчої власності в Україні, її гармонізацію з європейськими правовими стандартами та захист прав учасників цих відносин. Зокрема, нові проекти книг до Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), запропоновані в контексті його рекодифікації у 2025 році [7], демонструють абсолютно інші підходи до регулювання довірчої власності.

Виклад основного матеріалу. Фидуціарна власність як інструмент забезпечення виконання зобов'язань бере свій початок ще в римському приватному праві. Першою формою застави була *fiducia cum creditore*, за якою боржник передавав кредитору річ у власність для гарантування виконання боргу. Після виконання зобов'язання кредитор мав повернути річ боржнику. Спочатку такий обов'язок мав виключно моральний характер і залежав від добросовісності кредитора. Однак із розвитком римського права та діяльністю преторів було запроваджено позов *actio fiducia*, який забезпечив юридичний захист боржника у разі порушення умов домовленості [8, с. 78].

Подальший розвиток довірчої власності відбувався в Англії, де виник інститут трастів (*trusts*). Його поява пов'язується з часами Хрестових походів, коли лицарі залишали свої землі та передавали їх у володіння довіреним особам для забезпечення інтересів своїх сімей. Такі угоди мали на меті захистити власність від неправомірного відчуження або привласнення [9, с. 123].

Наступний етап становлення інституту довірчої власності припадає на період середньовіччя. У цей час діяло правило, яке забороняло конфіскацію церковного майна. Саме цією нормою активно користувалася знать, щоб уникнути переслідувань з боку королівської влади чи кредиторів, передаючи власність у розпорядження церкви. У XVI столітті трасти почали застосовувати як заміну заповітам, оскільки дозволяли обійти сплату високих податків на спадщину. Унаслідок цього

англійські правники сформувавши й удосконалили конструкцію довірчої власності, яка зберігає актуальність і сьогодні [9, с. 123].

Отже, інститут довірчої власності сформувався як результат тривалої еволюції правових механізмів передачі майна – від римської *fiducia* до англійських трастів. Його розвиток відображає поступовий перехід від моральної домовленості між сторонами до юридично закріпленої конструкції, що поєднує елементи довіри, управління та захисту майнових інтересів. Сучасне розуміння довірчої власності є спадком цієї історичної традиції, що поєднує принципи справедливості, добросовісності та ефективного розпорядження майном.

Щодо законодавчого регулювання довірчої власності, то поняття довірчої власності було запроваджено в українське законодавство Законом України від 19 червня 2003 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», яким були внесені зміни до ЦК України. Це право є особливим різновидом абсолютних правовідносин, що ґрунтуються на фидуціарному характері взаємин – відносинах довіри між сторонами, у межах яких здійснюється управління та використання майна титульним володільцем в інтересах його власника [10, с. 50].

Базовим джерелом правового регулювання виступає ЦК України. Зокрема, у статті 1029 ЦК України визначено правову природу договору управління майном, за яким одна сторона (установник управління) передає іншій (управителю) майно в управління з метою здійснення управлінських функцій в інтересах самого установника або третьої особи – бенефіціара. При цьому стаття 1030 ЦК України розкриває перелік можливих об'єктів управління: це можуть бути підприємства як єдиний майновий комплекс, окремі об'єкти нерухомості, цінні папери та інші майнові права. Таким чином, законодавець поступово закладав фундамент для розвитку правовідносин, характерних для довірчої власності в її класичному розумінні, проте нормативно закріпив це у формі «договору управління майном».

У ч. 2 ст. 316 ЦК України зазначено, що особливим видом права власності є право довірчої власності, яке виникає внаслідок закону або договору. Проте не конкретизується зміст такого права. А в 2019 році Главу 49 ЦК України було доповнено параграфом 8 «Довірча власність» згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» [11]. Як показав час, ідея стимулювання інвестицій за рахунок впровадження абсолютно не властивого розуміння довірчої власності не дала позитивних результатів. Що ще раз демонструє наскільки виваженими повинні бути зміни до законодавства. Дозволимо собі припустити, що це могло також стати підставою для того, що у запропонованій на громадське обговорення Книзі 3 рекодифікованого ЦК України взагалі видалили довірчу власність з переліку способів забезпечення виконання зобов'язань.

У діючій редакції ЦК України у статті 597¹ зазначено, що довірча власність може виникати як спосіб забезпечення або виконання зобов'язання на підставі договору, за яким майно передається у власність довірчого власника до моменту повного виконання боржником своїх обов'язків. У цьому разі довірчий власник отримує право володіння, користування та розпорядження майном, однак його повноваження чітко обмежуються умовами договору та цільовим призначенням передачі – забезпечити належне виконання зобов'язання і захистити інтереси бенефіціара (вигодонабувача).

Якщо боржник належним чином виконує свої зобов'язання, майно повертається довірчому засновнику, а у випадку порушення – довірчий власник має право задовольнити вимоги кредитора за рахунок цього майна. Для кредитора такий спосіб забезпечення є більш вигідним, оскільки на відміну від застави, відповідно до ч. 3 ст. 597¹ ЦК України з моменту встановлення довірчої власності право власності особи, яка передала своє майно у довірчу власність, припиняється. Таким чином, довірча власність виступає ефективним механізмом забезпечення виконання зобов'язань для кредитора, і менш вигідним для боржника. Саме через це законодавець і прописав норму в ч. 4 згаданої вище статті, що до надання кредиту або позики, що забезпечується переданням нерухомого майна, об'єкта незавершеного будівництва та майбутнього об'єкта нерухомості у довірчу власність, кредитор зобов'язаний запропонувати боржнику надання такого кредиту, позики, можливість забезпечити виконання цих зобов'язань в інший спосіб. Тобто, використання довірчої власності, як способу забезпечення виконання зобов'язань може мати місце лише після того, як боржник не скористався іншими можливими варіантами, передбаченими законодавством. Хоча тут залишається дискусійним питання наскільки боржник обізнаний в особливостях різних способів забезпечення виконання зобов'язань та може обрати дійсно кращий для себе, а не кредитора, варіант.

Окрему увагу законодавець приділяє державній реєстрації довірчої власності. Згідно зі статтею 597³ ЦК України, довірча власність на нерухоме майно підлягає обов'язковій реєстрації у Державному реєстрі речових прав, що підтверджує її юридичну чинність і забезпечує публічність обтяження. Відповідно до Постанови КМУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх

обтяжень», така реєстрація встановлює порядок подання документів, підстави для реєстраційних дій та правові наслідки внесення відомостей [12].

Важливу роль у сфері довірчої власності відіграє і нотаріальне право. Відповідно до статті 55 Закону України «Про нотаріат» [13], договори про встановлення довірчої власності, об'єктом якої є нерухоме майно, що належить третім особам і має перейти у власність довірчого засновника після укладення такого договору, посвідчуються до моменту оформлення передбаченого законодавством документа про право власності довірчого засновника на цю нерухомість. Після оформлення встановленого законом документа, що підтверджує право власності довірчого засновника на нерухомість – об'єкт довірчої власності, довірчий власник здійснює державну реєстрацію довірчої власності у порядку, визначеному законом. Це забезпечує дотримання правової форми правочину та створює додаткові гарантії захисту прав як довірчого власника, так і бенефіціара.

Довірча власність в Україні визначається також постановою Верховного Суду від 5 червня 2019 року у справі No 755/12638/15 як надання довірчому власнику обмеженого речового права, що використовується виключно в інтересах конкретних осіб. Правова природа довірчої власності полягає в наданні довірчому власнику речового права, що має обмежений і цільовий характер його здійснення в інтересах визначених осіб. Довірчий власник реалізує право власності на об'єкт довірчої власності виключно для досягнення встановленої мети, яка обмежує зміст цього права [14].

Зважаючи на виняткову обмеженість розгляду справ, пов'язаних із застосуванням інституту довірчої власності, що має місце у площині вітчизняного правозастосування, позиції вищих судових органів здебільшого полягають у виокремленні лише певних юридичних властивостей досліджуваної категорії, не маючи у своєму змісті комплексного цілісного бачення її правової природи, що суттєво ускладнює виникнення та формування усталеної судової практики у цій сфері.

Таким чином, сучасне українське законодавство формує фрагментарну, місцями суперечливу систему правового регулювання довірчої власності. Водночас відсутність єдиного комплексного закону, який би визначав усі аспекти цього інституту (від порядку створення до припинення і захисту прав сторін, і конкретизував би сферу використання довірчої власності), створює певні прогалини і суперечності в правозастосуванні. Саме тому у наукових колах і серед практикуючих юристів дедалі частіше порушується питання про необхідність кодифікації та систематизації норм, що регулюють довірчу власність, а також про запозичення позитивного досвіду країн романо-германської та англо-саксонської правових сімей.

Слід наголосити, що однією з ключових проблем практичного застосування довірчої власності в Україні є відсутність однозначного розуміння правової природи довірчої власності. У наукових роботах відзначається, що законодавчо інститут поєднує ознаки речового й зобов'язального права, через що виникає дискусія: чи є довірча власність повноцінним речовим правом, чи – специфічним обмеженим правом власності або ж змішаною конструкцією (що має складну природу фидуціарних відносин). Ця нечіткість ускладнює кваліфікацію правомочностей довірчого власника, визначення меж його повноважень та механізмів захисту прав установника і бенефіціара.

Загалом аналіз законодавчих нововведень щодо довірчої власності свідчить про те, що регламентація цих правовідносин у більшій мірі орієнтована на захист інтересів кредиторів, водночас покладаючи на боржників надмірні обов'язки. При цьому основна мета забезпечення виконання зобов'язань полягає не лише у захисті кредиторів від ризику невиконання або неналежного виконання зобов'язання, а й у гарантуванні прав боржників, зокрема запобіганні необґрунтованих втрат та безпідставного позбавлення предмета забезпечення [15].

Так, відповідно до ч. 3 ст. 597-8 ЦК України, довірчий власник самостійно визначає ціну продажу об'єкта довірчої власності, яка не може бути нижчою за мінімальну ціну, повідомлену боржнику (користувачу або установнику довірчої власності). Фахівці у галузі права зауважують, що така норма суттєво порушує баланс інтересів кредитора і боржника. На відміну від іпотеки, де ціна об'єкта визначається за погодженням сторін або оцінювачем, у довірчій власності ключове рішення залишається за кредитором. Відсутність обов'язку довірчого власника враховувати ринкову вартість майна створює потенційні ризики маніпуляцій із ціною об'єкта та підвищує невизначеність для боржника [15].

Ще однією проблемою у застосуванні інституту довірчої власності є положення ч. 4 ст. 597¹ ЦК України, яке зобов'язує кредитора запропонувати боржнику альтернативне забезпечення перед використанням довірчої власності. На практиці це створює ризик того, що інститут довірчої власності залишиться непопулярним, оскільки боржники можуть відмовлятися від нього, надаючи перевагу більш звичним та зрозумілим способам забезпечення виконання зобов'язань, таким як іпотека [15]. І шестирічний термін дії цієї норми з 2019 по 2025 роки є тому підтвердженням.

У законодавстві України щодо довірчої власності існує проблема неузгодженості термінології суб'єктів правовідносин, що створює значні труднощі у практичному застосуванні цього інституту.

У ЦК України для позначення основних учасників довірчих відносин використовуються терміни «довірчий власник», «установник довірчої власності» та «вигодонабувач». Водночас у деяких публікаціях та законопроектах зустрічаються альтернативні назви, такі як «довірчий засновник» та «користувач», що відрізняються від закріплених у законодавстві.

Неефективність термінології проявляється у першу чергу у складності розуміння прав та обов'язків кожного суб'єкта. Не завжди зрозуміло, хто саме відповідає за управління майном та яким чином це здійснюється. Це призводить до невизначеності у правозастосуванні та підвищує ризики для учасників правовідносин, оскільки сторони можуть мати різне розуміння того, які повноваження вони отримують у межах довірчої власності.

Також, слід виділити проблему у регулюванні майна, яке може бути передане у довірчу власність. Законодавство зазначає, що об'єктом може бути будь-яке відчужуване майно, проте не встановлює чіткі вимоги щодо його індивідуалізації та виділення. В результаті, на практиці виникають труднощі при визначенні меж прав довірчого власника та прав бенефіціара, особливо якщо майно є частиною більшого комплексу або змішане з іншими активами. Також невизначеність об'єкта створює проблеми при передачі майна у забезпечення виконання зобов'язань, адже важливо, щоб майно було відокремлене як від власності установника, так і від інших активів довірчого власника. Ці проблеми ускладнюють застосування правових норм на практиці та підвищують ризики для сторін відносин довірчої власності.

Для підвищення ефективності функціонування інституту довірчої власності в Україні та вирішення існуючих проблем необхідно здійснити комплексне вдосконалення законодавства. По-перше, доцільним є уніфікування термінології у ЦК України та інших нормативно-правових актах, що регулюють довірчу власність, із закріпленням чітких понять «довірчий власник», «установник довірчої власності» та «вигодонабувач». Це дозволить усунути неоднозначності у визначенні прав і обов'язків учасників правовідносин та забезпечити єдність судової практики.

Також необхідно детальніше окреслити права й обов'язки довірчого власника, включаючи механізми контролю за його діями та підстави притягнення до відповідальності у разі порушень. Слід впровадити вимоги щодо дотримання принципів добросовісності, цільового використання майна і прозорості у розпорядженні ним, а також обов'язок звітувати перед установником та вигодонабувачем.

Важливо уточнити умови передачі майна в довірчу власність. Зокрема, об'єкти довірчої власності мають бути індивідуально визначеними, неспоживними та відокремленими як від майна установника, так і від активів довірчого власника. Це зменшить ризик незаконного відчуження або втрати майна і підвищить рівень правової визначеності. Особливу увагу слід приділити врегулюванню питань державної реєстрації довірчої власності, зокрема щодо нерухомого майна. Запровадження уніфікованих правил для подання документів, внесення інформації до Державного реєстру та забезпечення відкритості даних про права власності сприятиме зниженню ризику зловживань і зміцненню довіри до цього інституту з боку учасників правовідносин. Не менш важливим є розвиток можливостей застосування довірчої власності як механізму забезпечення виконання зобов'язань, враховуючи баланс інтересів кредиторів і боржників. Наприклад, встановлення правил продажу об'єкта довірчої власності, мінімальної ринкової ціни і залучення боржника у процес ціноутворення дозволить уникнути ризиків одностороннього збагачення кредитора та забезпечить справедливий розподіл прав і зобов'язань.

Особливо важливим кроком є аналіз та адаптація зарубіжного досвіду використання трастів і фідучіарної власності, зокрема у Великій Британії та США. На основі таких досліджень можна створити систему, яка відповідатиме національним особливостям та потребам учасників правовідносин. Це дозволить розробити стійку й ефективну модель законодавчого регулювання, здатну забезпечити стабільність і практичну користь інституту довірчої власності в Україні. Також вважаємо доцільним, враховуючи євроінтеграційний курс України, окремо дослідити підходи до розуміння та застосування довірчої власності в європейських країнах. Але це потребує окремого ґрунтовного дослідження, тому може бути подальшим науковим доробком авторів цієї статті.

Висновки. У ході проведеного дослідження було проаналізовано особливості правового регулювання довірчої власності в Україні, визначено ключові проблемні аспекти її практичного застосування та окреслено шляхи вдосконалення законодавчої бази. Виявлено, що існуючий інститут довірчої власності залишається недостатньо врегульованим: нечітке визначення прав та обов'язків довірчого власника, термінології, а також обмежений захист прав установника і вигодонабувача. Аналіз практичних проблем показав, що законодавче регулювання інституту переважно орієнтоване на захист інтересів кредиторів, водночас не забезпечуючи достатніх гарантій для боржників. Це створює ризики зловживань, невиправданих втрат та ускладнює застосування довірчої власності як ефективного механізму забезпечення виконання зобов'язань.

Дослідження підтвердило гіпотезу про те, що наявні правові прогалини ускладнюють практичне застосування довірчої власності та потребують комплексного законодавчого врегулювання. Крім того, було виявлено додатковий результат: незважаючи на формальну наявність правового інституту, низький рівень обізнаності учасників правовідносин та судової практики з довірчою власністю стримує його використання.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації проблем правового регулювання довірчої власності в Україні, виокремленні ключових перешкод її практичного застосування та формулюванні конкретних пропозицій щодо їх подолання. Практична цінність отриманих результатів полягає у можливості використання висновків для вдосконалення законодавства, розробки рекомендацій для суб'єктів правовідносин та формування єдиної судової практики щодо довірчої власності.

Перспективи подальших досліджень передбачають більш детальний аналіз зарубіжного досвіду застосування інституту трастів, моделювання оптимальних механізмів захисту прав установника і вигодонабувача, а також розробку пропозицій щодо підвищення ефективності використання довірчої власності як засобу забезпечення виконання зобов'язань.

Окремо слід звернути увагу на запропоновані Проекти Законів про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із його оновленням (рекодифікацією). Так, на сайті Верховної Ради України вже зареєстровано проекти змін до книги першої та другої [16,17]. Проте наразі ці книги та пропозиції до них не містять чітких норм щодо інституту довірчої власності, а ось проект Книги третьої має назву «Речеве право» [18] та кардинально відрізняється від діючої редакції. Зокрема, пропонують внести суттєві зміни, які змінюють підхід до управління майном та забезпечення зобов'язань. Головна зміна полягає в тому, що з ЦК прибирають інститут довірчої власності, який був раніше у статтях 597¹ – 597¹³ та в главі про управління майном. Натомість вводяться нові конструкції – фідучіарний фонд і фідучіарну забезпечувальну власність.

Перший – це фідучіарний фонд. Він передбачає, що засновник передає майно управителю, який управляє ним окремо від свого майна. Управитель діє не у своїх інтересах, а в інтересах вигодонабувачів та відповідно до мети, визначеної засновником. Така модель схожа на міжнародний траст і робить управління майном окремою правовою конструкцією, чітко виписаною у статтях 394¹ – 394³¹.

Другий новий механізм – фідучіарна забезпечувальна власність. Суть у тому, що боржник або інша особа передає майно кредитору на особливому праві. Кредитор отримує право власності, але не може вільно продавати або відчужувати це майно. Він може використати його лише для звернення стягнення або в разі викупу майна для суспільних потреб. Таким чином цей механізм формалізують у статтях 417⁵⁰ – 417⁶².

У статтю 546 також додають фідучіарну забезпечувальну власність як один із видів забезпечення виконання зобов'язань поряд із заставою, порукою, завдатком тощо.

У результаті довірча власність зникає повністю, у ст. 316 ЦК також зникає частина друга, яка зараз визначає довірчу власність, як особливий вид права власності. Натомість система поділяється на два чітко відокремлені інститути: управління майном через створення фонду та забезпечення зобов'язань через фідучіарну забезпечувальну власність. Це, на думку розробників законопроектів, робить правове регулювання більш зрозумілим і передбачуваним.

Враховуючи те, що процес рекодифікації ЦК України відбувається шляхом окремого обговорення кожної книги, що вносять зміни до діючого ЦК України прийнятого у 2003 році, а не поданням до парламенту одного кодифікованого акту (тобто оновленого ЦК 2025 року), вважаємо, що це може порушити логіку та взаємозв'язки норм, розміщених в різних книгах і призвести до колізій чи прогалин. Також, враховуючи зміст нових книг рекодифікованого ЦК України, в цілому, не зрозумілим залишається підхід авторів законопроектів, чому вони не пропонують прийняти новий ЦК України. Вважаємо доцільним та логічним підходити до розпочатого процесу оновлення ЦК системно, а саме шляхом подання до парламенту не окремих книг з кардинальними змінами до діючого кодексу 2003 року, а проекту закону про прийняття нового Цивільного кодексу України. Це в свою чергу допоможе уникнути можливих непорозумінь і щодо інституту довірчої власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Венедиктова І.В. Договір довірчого управління майном як форма реалізації правового інституту довірчого управління майном в Україні: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, Харків, 2003. 19 с.
2. Некіт Катерина Георгіївна (2018). Поняття довірчої власності (трасту) у законодавстві європейських країн та модельних правилах європейського приватного права. DSpace Repository: Репозитарій Національного університету «Одеська юридична академія» URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9ee8fec9-2780-4599-8668-a772adc52f4c/content>.

3. Дектярьов Віктор Вікторович (2024). Об'єкт довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором. Нове українське право. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/600/547>.
4. Simon Douglas, Antonia Layard. Ownership Beneath: Transparency of Land Ownership in Times of Economic Crime (2024). *Oxford Journal of Legal Studies*, Volume 44, Issue 1, Pages 74–103. URL: <https://academic.oup.com/ojls/article/44/1/74/7457999>.
5. Hui Jing. Third-Party and Bankruptcy Effects under Chinese Trust Law: Comparisons with English Trust Law | *Asian Journal of Comparative Law* (2024). Cambridge Core. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/asian-journal-of-comparative-law/article/thirdparty-and-bankruptcy-effects-under-chinese-trust-law-comparisons-with-english-trust-law/DDD7A18B34F544E9EC733DC63AAA1D91>.
6. Robert H. Sitkoff. An agency costs theory of trust law (2004, 3 march). *Scholarship@Cornell Law: A Digital Repository* | Cornell University Law School Research. URL: <https://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2956&context=clr>.
7. Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку з оновленням (рекодифікацією) положень книги третьої». Проект для громадського обговорення. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/76376.pdf>.
8. Некіт К.Г. (2016) Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства. *Часопис цивілістики*. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/43b7727d-2857-49ae-a12f-14f5ba2fc4b7/content>.
9. Баранова Л.М., Ковтун В.В. (2023) Правова категорія довірчої власності: порівняльно-правовий аналіз цивільного законодавства України та міжнародного приватного права. *Юридичний науковий електронний журнал*, № 6. URL: http://lsej.org.ua/6_2023/27.pdf.
10. Ільків О.В. (2021) Правова природа довірчої власності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. № 50 URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc50/13.pdf>.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні: Закон України від 20 вересня 2019 року № 132-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20#n25>.
12. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Постанова Каб. Міністрів України від (2015, 25 грудня) № 1127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-п#Text>.
13. Про нотаріат: Закон України від (1993, 2 вересня) № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.
14. Постанова Верховного Суду від 5 червня 2019 року у справі No 755/12638/15. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/82308714>.
15. Довірча власність: чи є у неї майбутнє в Україні?. *Юридичні послуги, адвокати | Василь Кісіль і Партнери*. (2019, 6 грудня). URL: <https://vkr.ua/publication/dovircha-vlasnist-chi-je-u-neyi-maybutnie-v-ukrayini>.
16. Проект Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із оновленням (рекодифікацією) положень книги першої №14056 від 21.09.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57356>.
17. Проект Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку із оновленням (рекодифікацією) положень книги другої № 14057 від 21.09.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57355>.
18. Порівняльна таблиця до проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України у зв'язку з оновленням (рекодифікацією) положень книги третьої». URL: <https://www.rada.gov.ua/files/knyga3.pdf>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 11.01.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 26.01.2026
Дата публікації: 2.02.2026